

Ka Liona o ka Akau

He Mooleto no Ke Au
Manawa

Gustavus Adolphus.

Kakauia e G. A. Henty a unuhiia e
kekahi mea unuhi mooleto
ke Kuokoa.

MOKUNA XII.

MOKUNA XIII.

Ma ka houka kaua ana ma Ingolstadt, aole o Makamu kekahi. Mahope hoi o ka a'e ana aku o na koo o Gustavus ma kela aole o ka muliwal o Lech, ua haawia ae la he kauoha oolea loa no ka poe e hele aole wale aku ana maloko aku o ka linaa koo, oia hoi, aole pono ia lakou ke haalele i ka puallika. O ke kumu nui o ka haawia ana o kela kauoha, mamuli ia o ka ike ana o Gustavus i ke ano pikanana o na kanak oia mau wahi i na Suedena. Aka, he hana nui ka houluu ana i ana i na koo a paa pono iloko o kekahi huakai nui launa ole mai elike me kela puallika holookoa o Gustavus e nee nei i kela wa.

He kakaliki loa nae na koo o kela ano i ikeia mawaena o ka Gustavus mau koo i lilo i poe aea maloko aku o ka puallika, oia hoi, ua pua hoi i kela poe aea maloko aku o Gustavus e nee nei i kela wa.

O ka mea maikai ole i ikeia ma ka aole o na kanaka kuaaina o kela mau wahi i na Suedena ame na Sekotia e nee aku nei, oia no ka pepehi hoomaioioia ana o na poe i lalau maloko aku o ka puallika, oia hoi, ua pua hoi i kela poe aea maloko aku o Gustavus e nee nei i kela wa.

No kela hana hoomaioioia o kela poe kanaka, i ho-a i ke ahi o na inaina iloko o na koo o Gustavus e haawi aku i na hoopai ana maluna o ua poe la, a no ia mea, he hana nui maoli na i lilo o ka hoopai ana i kekahi poe koo iloko o ka linaa. E haalele malu hoi na koo a koo i paha ukiuki i kela poe kuaaina i ko lakou mau linaa, a mau hele aku ia ma na wahi e hiki ai ia lakou ke haawi aku i hoopai ehae la lakou maluna o lakou.

Ua hoopai kela nui nae o Gustavus e kaohila kela mau ana hana a koo poe koo. He mea oiaio nae, ua like kono manao me ko kono poe koo na ka hoomaioioia ana o kono poe koo, a he mea o nae i mau mau linaa koo aole ana e hana iho wale ia ka poe i kono ole mai iloko o na hakoko ana me ia.

O kela kulana maikai ole o na kanaka o kela mau wahi o ka aia a Gustavus e nee nei me kono poe koo, ua lilo ia i mea pilikia nana ma ka mea e pili ana i ka aia me na mea e pono ai kono poe koo, oia hoi, ua noke aku ia kela poe kanaka kuaaina i ka hana iho i na mea ai o luna o ka aia, ma kahi e hele mai ai na koo Suedena ame na koo Sekotia. O na holoholona hoi a lakou, elike me ka hipa, ka pipi ame na holoholona e ae i kupono i mea ai, ua pau aku ia i ka laweia ma kahi e loaa ole ai i na koo o Gustavus ma ko lakou alahelo pololei e hele mai ana, nolaila ua hoomaioia kekahi poe koo o ua Moi la e hele hui i kahi e loaa ai na holoholona no ka pono o na koo.

Ua hoomaioioia nahi o ua Moi la he mau puallika kahi ma kekahi mau wahi he nui o ka puallika holookoa. O ka hana a kela mau puallika lilihi i hoomaioia ma kela ano, oia no ka hana ana i na hana iho wale ana a na koo i na kanaka, a hele ana mai iloko aku o ka puallika me ka aie ole ai, o kekahi hoi no ka hana ana i na koo i maloloe a hiki ole ke hoomaio i ka hele like ana me na koo e ole o loko o ka puallika, i pake ai lakou mai ka hana ana aku a kono iloko o na linaa o na kanaka kuaaina paha inaina ia lakou.

He elua paha la mahope mai o ka haalele ana aku o ka puallika i kahi a lakou i hoomaioia mai ai, ua hoomaioia aku ia o Makamu i aliihoo maluna o kekahi wahi puallika kahi o kono i hoikeia e nei. A ma kela wa hoi, ua kono aku ia ka puallika holookoa maloko o kekahi wahi kulanakauhale i haaleleia iho e na kanaka-koe nae he poe luahine no ka malama ana i kekahi mau hale.

I ka ike ana mai o kela poe luahine i na koo Suedena ame na koo Sekotia, aole i kono mai iho o lakou mau halehelelana. Ua kuhikuhi nui ae la ua poe la i ka hoalona o ke kua maluna o lakou iho, me he mea la e noi ana lakou i ka Haku ia Iesu Karioto e hoopakele mai Oia ia lakou mai na diabolio lakou. He mea i no mau ia e na kahuna Katolika i ko lakou poe hoahanau, o na kanaka heretiko apau, he poe diabolio lakou.

Ma kela wahi hoi, hele aku ia o Makamu me kono poe koo a nana i na koo i haalele malu iho i ka linaa koo, aia hoi, ike aku ia i kekahi poe koo Suedena ma kekahi wahi ano kaawale iki aku mai ke kulanakauhale aia, oia ma la wa, ua hana lakou aku ia ka puallika mai ia wahi aku, a ke nee la no mau. He umi ka nui o kela poe koo a Makamu i ike aku e holopu mai ana kahi ana i ike aku ai ia lakou. Ua hele aku ia la ame kono poe koo a hana i kahi a ua poe Suedena nei e hana ana i ka lakou mau hana. Elike iho ia ia e wahi make ana he elua mau kanaka kuaaina, a e ia ae ana hoi hoopai hale e ke ahi.

Ia wa haawi koke aku ia o Makamu i ke kauoha i kono poe koo e hoopu koke i kela poe Suedena e holohoi aku ia lakou iloko o ka puallika. Oia hoi ua poe koo la e hoopu ana i kana kauhale, hele wale aku ia no la mai kahi hale a kahi hale no ka nana ana ina paha he poe koo hou aku kekahi e au-

wana ana ma ia wahi. I ko ia nei hana ana aku i ka hale hope loa o na na wahi hale ma ia wahi, ike aku ia kela he ekolu poe luahine e ku mai ana ma ka puka. Ma ia wa ninau aku ia kela ia lakou:

"Aole anei he poe koo maloko o kela hale? Ua pene mai la ua poe nei iale nei me ka maopopo ole nae iale o ke ano o ka lakou mea o ke kamailio ana mai, aka, o na maka nae o ua poe la ka ia nei o ka ike ana aku, aole lili hoihoi mai laia. Aole kela i nana aku i ka inoio hoomakue mai o na helehena o ua poe la, ua kono aku ia kela iloko o ka hale a ua poe luahine nei e ku mai ana, mawaena aku hoi o kekahi mau wahi elua o ua poe la."

Ike aku ia kela i ke ku mai o kekahi pika wai e inu maluna o ke pakaukau. Hele aku ia la i lalau iho la i ua pika wai la, a hapa i la i kono waha, a oia oia e inu ana, he lohe ana kana i ke kanono ana o kono poe a o kono hana iho la no ia ilalo. Pouli ae la kono ike apau, a ma kono wa i pohala ae ai, ike iho la ia ua paa oia i ka hauhoala i ke kaula. Ua paa kono mau wawae ame kono mau lima, a ua hoopihala kono wahi i ka wela, a ua paa holookoa kono kino i ka uhiia iho i ka mauu ame ka opala laalaau.

Hoolika ae la ia e oni, aka, he mea makehewa wale no ia, oia, ua paa loa iho la ia i ka nakiikila. Noke kela i ka u'e i o ia la nei me ka manao ana e makili alualu ae ke kaula i hauhoala ai oia, aole wahi mea a makili iki ae. I kela wa i kokolo puuanu mai ai ka manao hopohopo iloko ona, e puhihala ana ka paha ia i ke ahi, elike me kana i lohe wale ai no ka hana ana o kekahi poe koo Suedena e na kanaka oia mau wahi i ka linaa iho. Aole hoi i liliu ka ia nei moe malie ana, aia hoi, lohe aku ia kela i na leo kaha a hooho o ko ia nei poe kanaka, oia, i ko lakou ike ana aole kela i hoi aku, ua noke ae la lakou i ka hele hui no ia nei maloko o na hale apau oia wahi, a ma kela wa hoi, ua kono mai la ke kaula o ko ia nei wahi puallika iho o ka hale a ia nei i hauhoala ai a paa i ke kaula, a i hoopihala ai hoi kono wahi i ka wela.

Lohe aku ia ia i ka olelo ana ae o ka kaula nei:

"I mai nei kela poe luahine, ua ike lakou i kekahi aliihoo e hele ana ma kela aole o ke alani, alaila, me he mea la ua hahi ae nei no ka paha ia mahope o makou, ma ka wa a makou i hoihoi aku nei i kela poe Suedena, aka, aole nae o'u manao paha. Ua hoopuipuni kela poe luahine, me he mea nei, ua huna ia iho nei e kela poe iloko nei o kela hale, aka, o kahi mea apili loa nae hoi ia, pehea la i hiki ai i kela poe luahine ke hana aku i kahi hana e pilikia ai oia, oia hoi hiki loa ia ike puhihala i nei ano wahi me he puhihala la i ka nalo? E, e hui kakou," wahi a ka kaula nei i hui kakou, "i kamailio aku ia i kono mau hana," iloko o kela hale. E hele hui kakou ma na wahi apau o loko o nei hale. Mai hoopuipuni oia i kono mau hana o na wahi apau iloko o na keena e hana aku ai oukou, mahope o na panipua, a ma na wahi no apau o ka hale. Manao au ua pawaio ko lakou kapena e kekahi poe kane o kela wahi, a ke pee nei ia poe iloko nei o kela hale."

Lohe ae la o Makamu i ka haluku o na kapuai o kono poe koo, ka nakeke ame ke pahupahu o na wahi a ua poe la e noke ana i ka olepe i o ia nei. Hoolohoe aku ia kela i ka nakeke hiki mai o na hulo ana a ua poe nei a hiki i kono lohe hou ole ana aku. Halii mai la ka mea pu maloko o ka hale apau, a lohe aku ia ia i ke kani ana mai o ka pahu kaha no na koo, a hoomaioia iho la ia e hui hoi aku ana lakou no ka hui ana me ka puallika. Aole i kana mai ka pono ole o kono noonoio la wa. Eia kono poe koo ke hui nei iaia, ua kokeko loa no lakou ma kono wahi e wahi ana iloko o ka opala na wahi luahine i kauweve iho ai maluna ana, oia nae aole hiki iaia ke kaha aku, ua paa kono wahi i ka popo wela i kahi luahine.

Hoomaopopo iho la ia, o kahi e hoomaioia ai ka puallika holookoa aia ia ma kahi he hoopai mai la ia wahi aku, a nolaila, aole ana manolana i koe e hana hou mai ana ka poe hui aona mahope iho o ka hoike ana aku o ke kaula o kono wahi puallika, ua noke lakou i ka hui i na wahi apau o loko o na hale o kahi a lakou i haalele ai i ko lakou tutaneta, aole nae ana loa ia lakou. Alaila, mamuli o kela hoike a kono wahi kaula e hoolohoe ai na alii aliihoo o ka puallika, ua laweia kono oia e na kanaka kuaaina oia wahi.

Aole i liliu mahope iho o ke kani ana o ka pahu a kono poe koo, lohe ae la kela i ka nakeke ana mai o na kapuai o kekahi poe, ame ka leo hauwala ana a kaka nahi o kekahi poe wahi, a homanawale ae la kela o ua poe luahine nei kela e hele mai ana ma kahi ana e moe ana.

Hele mai ia ua poe luahine nei a wehe ae la i ka mauu ame ka opala i uhihala iho ai kela a paa. I ko ia nei nana ana ae ma ka wa i pau ae ai ka opala i ka hemo ike ae la kela he tehu-tehu loa ka hoi ua luahine e kuku ana me ka aka henehene ana mai iaia nei. He mau hiohioa o ka hanoli ke omamaka mai ana maluna o ko lakou mau halehelelana alualu a minomino opaha.

Lalau iho la kela mau luahine iaia nei a hana ae la a naho ana kela iluna. I kela wa i noke mai ai kekahi poe i ke kamailio kukahale iaia nei. O kekahi poe hoi wiliwili mai la i na puupuu me ka oia mai o na nuku alualu o ua poe la i muia oia nei. Noke mai la kekahi poe i ke kumamumu iaia, a mahope hoi hahau mai la kekahi poe iaia i ka laau. Ina aole oia i kono i kono palaka kila maloko aku o kono aahu koo maoli, ina ua palu-ine kono iho i na hana laau oia oia a luahine i awala iho ai maluna ana, a i oia la, he make maoli no kono.

A hala kekahi wa o na hana iho ana a ua poe la iaia nei, ia wa i wehewehe ike ai a ua poe la i na kaula i hoopai hoi ai ma ko ia nei kino, a noke nui iho la ia i ka wehewehe i na kaliki o ka aahu ana e kono ana. Aole lakou i wehewehe ae i na kaula i nakiikila ai kono mau lima, a paha hoi na wawae. Haalele iho la ua poe luahine nei iaia. Aka, mamua nae o ko ua poe nei wahi hoopai hoi ana mai iaia, ua lohe mai hui aku ia ia ma kekahi mau olelo lakou i hoopuka ae ai, e wahi ana lakou iaia i hiki i ka hoi ana mai o na kane o loko oia wahi kauhale, a ua manao loa ua poe la, oia po iho ka wa e hoi mai ai lakou. O kekahi poe wahi hoi, kukahale ae la lakou ma ke

ano na lakou pono no e kau mai i ka hoopai maluna ana, aka, ua hoolae nae ka hapanui o ua poe la ia manao.

O kekahi mea ana i lohe manuihii aku ai i ua poe luahine nei e kamailio ana, oia ke ano e kaula ai ka hoopai maluna ana, a o kela ame kela ano i hoopuka ae ai oia ke ano e kau mai ai ka hoopai e make ai kela, he mea wale no ia nei e li ai ka io. Ua nakiikila ko ia nei mau kukeke lima me na kaula a paa ma kono mau aaoa, a ua pu ia ia kono mau manamamallama ma ke alo. Ua nakiikila kono mau kuli ame na kapuai wawae a paa.

Ua nahoohokahi iho la kela ma ka wa i haalele mai ai na luahine iaia. O kono wahi nae i hoonohola ae ai, aia no la mamua pono aku o kekahi kapuai e a mai ana no ke ahi. Ua weheia ai hoi kahi popo wela i hoopihala iho la kono waha, a ua hele kono puu a maloo i ka wa mea he nui o ka ono i ka wai. Ma ka wa hoi i kono hoi mai ai kekahi wahi iloko o ka rumi a ia nei e naho ana he plo na na luahine, ua nonoi aku ia kela i wahi wai e inu, a ua pane pakike ia mai la kela, me ka hoopakele ana mai, nolaila, noho iho la ia me ka homanawani.

I ka hele ana a uhi mai na ehui o ke ahihihi maluna o ka aia a hali loa mai la hoi na ehui eleele o ka pouli, ia wa i kono mai ai kekahi noonoio iloko o kono poe. Ike aku ia ia i ka a mai o ke ahi ma kapuai, a manao iho la ia e hoonenee aku iaia iho a kokeke i ua kapuai la. Hoolohoe aku ia kela o ka nakeke hou mai o kekahi mea aole ana lohe aku, koe wale no kono lohe ana aku i na leo hauwala ma kekahi wahi oia aku o ko hale. Ia wa nee aku ia kela me ka hoopuka nui ana ame ka homanawani ana naho i hoi a hana kahi kokeke i ua kapuai nei. Ia wa lalau aku ia ko ia nei mau niho i kekahi wahi apau wahi e a hana iloko o ua kapuai la, a nahu iho la ia paa. Kaihaki mai la, a hoopuipuni iho la ia i ka wela o ua wahi apau wahi nei e a ia ana e ke ahi ma kahi o ke kaula i hoopuka ai kono mau manamamallama, a noke iho la i ke kuniuku ia wahi o ke kaula.

Pela ka ia nei noke ana i ke kuniuku i hiki wale i ka a ia ana e o ua kaula la e ke ahi, a mamuli hoi o kono hoononoi mau ana e i ko ia nei mau pulima, e hounene ai i ke kaula i a ia la e ke ahi, ua hana mai la ka wa hauuio loa o kono ana oia hoi, ua moku ae la na kaula la, a kaawale ae la kono mau pulima, alaila, wehewehe iho la ia i na kaula i nakiikila ai kono mau wawae. I ka hemo ana ae o na kaula o kono mau wawae, ku ae la ia i kela kokeke i kono mau wawae ame kono mau lima i hoolohoe pono hou ae ai kekoko iloko ona, a pau hoi ka maopo ame ka maele. Ua kahikahi iho la nahi i kono mau wawae, a opapua iho la i na kuli. Oia la e noke ana i ka hoopulapula hou i ka ikaika iloko o kono kino, ia wa i kono mai ai he elua mau luahine ma ke ano e keli mai i ko ia nei ano elike me ka lakou haalele mau ana iho iaia, aka, me ka puia nui ame ka hikiile nui no hoi i ke mai ai laua e ku'aku ana kela me kekahi koi ma ko ia nei lima, ia wa koke no i hoolohoe nui ae ai ua mau wahi luahine nei me ke phiohioi nui, a puka aku ia i wahi me ka holokiki ana.

Ma ka wa nahi i hemo ae ai ia mai na hauhoala ana oia i ke kaula, ua hele nahi kono kino a maopo i ka wa mea o ka paa loa ana i ke kaula, aka, he mea ole nae ia wa iaia, oia hoi loa iaia ka lankala ia manawa. Ua noke ae la i ke kikookoo i kono mau wawae ame kono mau lima i hoolohoe pono hou ae ai kekoko iloko ona, a pau hoi ka maopo ame ka maele. Ua kahikahi iho la nahi i kono mau wawae, a opapua iho la i na kuli. Oia la e noke ana i ka hoopulapula hou i ka ikaika iloko o kono kino, ia wa i kono mai ai he elua mau luahine ma ke ano e keli mai i ko ia nei ano elike me ka lakou haalele mau ana iho iaia, aka, me ka puia nui ame ka hikiile nui no hoi i ke mai ai laua e ku'aku ana kela me kekahi koi ma ko ia nei lima, ia wa koke no i hoolohoe nui ae ai ua mau wahi luahine nei me ke phiohioi nui, a puka aku ia i wahi me ka holokiki ana.

Aole no i loa ka ikaika kupono iaia ia wa, a ina no i lehulehu na kalamahine aoi i kono mai la na manawa a lele like mai maluna ana, ina no ua paa hou oia, aka, aole nae i kono ka noonoio iloko o ua wahi hapuue i kono mau mai ai a ike iaia, nolaila, ua loa iho la iaia he palekana. Me ka awliwili mai lakou ia kela i kekahi momoku ahi a noke ae la i ke kuniuku ia na opala o loko o kahi ona i hauhoala ai a paa i ke kaula, a a la ke ahi mai la manawa iloko o ua hale la.

Haalele iho la kela i ua hale la, a puka aku ia ma kekahi puka mahope o ua hale la. Eia nae mamua o ko ia nei puka ana aku i wahi ua loa hou iho la kono mau pupanapua iaia, kono pahikaua ame kono papale koo, a ua hoopuka hou ae la nahi i kono aahu kila ma kono kino. Me ka homanawani no oia i hana ai i kela hana.

(Aole i pau.)

OLA KONA KUNU.

Ua lochia ai i kekahi kumu no na makahiki he lehulehu, a ma ke kau haule lau i hana aku nei loa no au i ke kuni i oi loa aku ke ikaika i ko wa mamua. Ua lehulehu nahi ko'u mau laau e lawelawe ai, aole nae he loa o ka oluolu, a ua hui mai la kekahi hoolaha ia'u e hano au i ka Laau Kuuu a Kamalena, a ua haawi mai kela hoolaha ia'u i omole o kela laau, oia hoi oia ke wahi kane kane i huihane au. Ua hano iho la au i ua laau la, a ua ike au i ka loa ana o ka maha ia'u, a ka omole mau loa no ia'u ka maha, a i ka lua o ka omole, o ko'u oia loa no ia. Aole i loa ia'u he oia kono mai iloko o 20 makahiki i kela hope nei elike me kela. Ke haawi nei au i kela hoolaha ana me ke kono olela ana mai, aka, mamuli wale no o ko'u maeke ana no ke oia i loa mai ia'u. Me ka mahalo. Mrs. Mary A. Beard, Claremore, N. K. E kuaia ana e BENSON SMITH & CO., na Agena. Kuaia Kuaia o ko Hawaii Pae Aina, ame na poe hana laau apau, a kuaia laau nahi.

OLELO HOALOHALOHA.

I ko makou hoo paahana pu, ia Jos. K. Nahale, Esq., Mrs. N. Nahale, David K. Nahale, ame na pokii i hoonoleia mai la i ka hana mau ole:

Aloha oukou.—Me ka puuwal kaumaha a luuluu, walohe wale ka naau, kapalii eha ka manawa, hiole na kihene waimaka a ke aloha—e, he aloha la. He waimaka halialia kela e hanihi nei, no ka lono hoha puuwal a hoolohoe huihii, i pahola ae ma na lae makawalu o Kona.

O Kona kai opua i ka lai.

Opua hinano ua malie."

Aia hoi ua oluolu i ka Mea Mana Loa ka lawe palanehe ana aku i ka hana hope loa o Master Joe Hoolana Nahale, Jr., mai kela naho inea ana a i ka home e maha mau loa ana, ma ka 123 o Mei, A. D. 1899, ma ke kulana-kauhale o Honolulu, Mokupuni o Oahu, o ko Hawaii Pae Aina. A na kela lono hooaumaha puuwal i haalele ae a hakuoli mai la na a hakuamaku o Kulanihaki, aia hoi, he kuaia nui o ka uwe kanikau ana ame ke kumakeana ana, no Master Joe Hoolana Nahale, Jr., i pulelo hoi lani aku me ka palanehe, aia hoi, ua kuu ka luhia i ua hoomaha oia me kono Haku aloha.

Nolaila, o makou o na haumana o ke Kula Sabati Makua o Kailua, ke hui a ke kono pu aku nei makou apau me oe e Joseph K. Nahale, Esq., Mrs. N. Nahale, David K. Nahale ame na pokii i hoonoleia mai la i ka hana mau ole, e uwe, e kanikau, a e poinuu pu hoi me ka waimaka no Master Joe Hoolana Nahale, Jr., he pua hoonani no ko oukou kihapai, ka home aloha i pili pu ia me oukou ame ia, aia hoi, ua mae, ua hana aku ia ma o me kono Haku aloha.

No ka mea hoi, o ka mea i hala aku la mao, a o kakou pu hoi me ka poe e pu aku ana nana ma kela ae, he mau hoi kuaia pu no ia no ke Kula Sabati Makua o Kailua, a o Master Joe Hoolana Nahale, Jr., kekahi oia puallika i lu hoi ai i "Ka lai malina a Ehu."

2.—Hooloholea, ke kono pu aku nei makou apau me oukou e ka ohana i hooaumaha, me ka naau pepe a waiho aku i na alana ana imua o k Mea Mana Loa, Nana e lawe ae i na kaumaha ame na luuluu apau mai la kakou ae, a e haawi mai i ka naau manna, ka oluolu ame ke aloha, elike me Kana i kaha aloha mai ai: "E hele mai oukou apau iho nei e ka poe luhia ame ka poe kaumaha, a na'u oukou e hoomaha aku."

A maluna ae hoi o na mea apau, o ka makou nei kela: E mau ke aloha o ko kakou Haku me oukou apau. Walohia wale, W. M. KALAIWAA, DAVID ALAWA, J. H. M. KEEHUNA, PETER K. KAANAANA, ABE J. KAUAHIAHO, IOSIA K. LAIOLA, MRS. E. L. ALAWA, MRS. E. K. KULUA, MRS. JULIA PELEKANE, MISS KEAWE KIA, MISS MIKALA A. KAIWAE. Na Komite. Kailua, N. Kona, Hawaii, Mei 31, 1899.

HE HOALOHALOHA NO KE KULA SABATI O HELANI, NO IOSEPA KAHOOLANA NAHALEPAINIU. Mr. ame Mrs. J. K. Nahale, Paumakoo wale: E hooloholea, ma o ko makou komite "Kula Sabati o Helani," e naho ana mai "Kahalua" i ka "Waipekaiiki o Helani," a i "Keauhou," i ka "Owe nehe a ke kat i ka IIIII."

E hooloholea, oia, me na naau i hoopihala me ka luuluu, kaumaha, ehaeha, a makuamakuahua i ka lohe ana mai, no ka hana a naloale loa ana aku o Joseph Kahoolana Nahalepaine, mai ke alo aku oia, o na makua aloha, ma ka 123 o Mei, A. D. 1899, ma ke Kula o Kamehameha, Iwaeana wale iho o kono mau kumu ame kono mau hana kela, me ke koe iho hoi oia o na makua aloha me ka ike ole hoi i kono manawa hope loa.

Auwe! ka mea ehaeha E hooloholea, oia, o Joseph Kahoolana Nahalepaine, i hana iho la i ka polukua kane, he oia wale iho no oia, i kau nui la aku na manolana ana he nui maluna ana, no na la e hiki mai ana, aka, ua wehe ka pili hoopuka la loko, oia keli kupa, oia keli kamailio, a oia keli papa ponoio loa au e "Kona Katopua i ka lai." "Opua hinano ua malie." "Hiole na waimaka o ke kela."

E hooloholea, oia, o makou o kono mau hoo haumana Kula Sabati o Helani, ua hoopuipuni mai makou, me kekahi puupuu ikaika loa, a aole e ike hou ia aku kono aloalo hou ana mai i kono mau makala e Kona, aole hoi i kono mau kipuka kai kaha e ka heluu a Keeku, a aole hoi i kono kula anuu e Kahuluu, kahi ana e aloalo ai me kono makua. Ua hana, ua nalo, a ua pau loa kono lohe hou ana i kono Bele e Helani, a ua pau pu hoi me kono

holue ana iho i ka malumalu o kono mau pala eehia maluna ona.

E hooloholea, ke kono pu a ke hui pu a ke kumakeana pu aku nei ke "Kula Sabati holookoa o Helani," me na makua i hoonoleia, me ke kumakeana i nele iho la, me na pokii i naho-iho la, ame na kupuna e kanikau aku nei, a maluna ae o na mea apau, e hoomaioia.

Love of God with you all, Amen.

HENRY L. KAWEWELI.

D. N. NU'ANU.

JOHN KUHAULUA.

L. A. KUHAUPIO.

WALTER WAIAMAU.

J. L. KAWEWELI.

MRS. H. L. KAWEWELI.

MRS. E. N. PILIPO.

MRS. C. KAIKAI.

MRS. W. M. KALAIWAA.

MRS. D. P. NAMAU.

MRS. J. N. KOOMOA.

"Kaikoo ka ale, ua poi pu.

Haki e ke ao ua helele.

Moku ka pewa, ua owa.

Opalpai ka mauna, ua naka.

Kuu poor Joe, ua haka.

Lihaliha! Manaoana wale!"

Mr. ame Mrs. Jos. K. Nahale.

Aloha olua a nui loa:—Kaumaha, hoi ka ike ana iho ma ka Brother Wm. C. Achi leta, e hai mai ana, ua hana ke keli, ua hoomaha, i na inea o ka imi naaua ana.

Auwe no ka hoi e! Kuu poor Joe e! Minamina!!

O mau, na makua, ma kela huii aku o'ka aia, kahi i oia mai ai na kupuna o kuu Dearest Poor Joe, ke kono pu aku nei me oua ame kono mau brothers and sisters i ke kanikau pu ana me ka ehaeha loa.

O na maka aloha o ka Haku e nana mai la ia olua me ka hoomama ana i na puuwal kaumaha.

Aloha olua a nui loa.

Ko olua mau pokii aloha.

MR. AND MRS. C. PULAA. North Kohala, June 5, 1899.

HE EHA ANEI OU MAU AMI APAU?

O kahi eha uuku ma na ami o kou kino, oia ka hoalona mau o ka Rumatika. Alaila, pii mai la ka eha oia oia i ka hui ame ke ano e o ke kino, a he mau ouli no kela o ua mai la.

Ke ike mau oe i kela ano e i kinohi loa, alaila, e lawe oe i na Hualae Akala a Dr. Williams no ka Poe Nananakea, a e kaohila auanei ka holomua loa ana aku e ke kali ana a ka ma'i. A ke hoomaioia oe i ka hooke ana i kela oleloa, alaila, e hana mai ana ka la e mihii ai oe. O na Hualae Akala a Dr. Williams no ka Poe Nananakea he Oia Maoli ia a mau loa hoi no nei mea he Rumatika. E kipaku ana kela laau i na mea iho o loko o ke kono, a e haawi ana i na mea e loaa ai ka ikaika i na aalolo i hoonawawilaila. He mau haneri o na haneri mai Rumatika i hoolu kupalanaha loa la, he nui loa hoi na ma'i o kela ano i oleloa e na kauka aole oia ana, a i pau ko lakou manolana no ke oia. E lehulehu i kela mau olelo i hoolikika:

"Iloko o 1880, loa iho la au i ka Rumatika, kahi hoomaka mai la ma kuu mau kikala, a pii loa mai la i linaa o ke kino. No elua makahiki ame ka hapa, ua moe au maluna o kuu wahi moe. He elua poe kauka akamai loa o Alabani, a he elua mau kauka akamai mai Nu loka mai. Ua olelo kela poe apau, aole e oia ana kela Rumatika o'u, a mahope mai olelo mai la lakou ia'u, aole au e oia a hana na pule eono. Olelo aku ia au ia lakou, e lawe aku lakou i ka lakou mau laau ma kahi e, a, aole au e inu hoi la mau laau, oia e make ana au."

Aka, mamuli o ka ike ana o kuu kaulahine ohana i na hopena pomakali i kela ma o na Hualae Akala a Dr. Williams no ka Poe Nananakea elike me na mea i hoolahua no lakou, ua kuaia aku ia ia i na mau hualae nei, a iho la ia au. I ka pau ana o na hualae o ke poe mau, ua hoomaka mai la ka ono o ko'u puni i ka ai. Mamuli o kela ono hou ana mai o ko'u puni i ka ai, ike iho la au na kela mau hualae kela i haawi mai ia'u, oia, mamua aku no kekahi wa iho la, aole ono ike o kani ai. Hoomau aku ia na au i ka ai ana i na mau hualae nei, a mahope iho o ka pau ana o kekahi mau poe hualae lehulehu loa o ka ai a au, ua haalele iho la au i ko'u wahi moe a hiki ae he lo aku me na kookoo pakea. O ko'u kaumaha la wa he 139 wale no pona, oia wale o ka nui o ko'u mau pona ma ka wa maikai o ke kino, he 210, a ke ike la oe i ka oiaio maoli ia o ko'u oia i kela wa au i wahi ai iloko o ka ma'i. Mahope iho o ka pau ana ia'u o na hualae o loko o na poe he umi-kumamakolu, ua kuaiana hou la au, a oia nae aole i pili hoi ka makahiki o ko'u pohala ana ae, aia hoi, o ko'u kaumaha i kela he 207 pona. Hoomau aku ia na au i ka ai ana i na mau hualae nei a mahope mai, ua haalele ku la au i na kookoo pakea, a na ola loa hoi au."

MAT TANNER. 231 Alani Hamilton, Albany, Nu loka. Hoolikika a kakauinola imua o'u i kela la 17 o Septemabara, 1898.

NEILE F. TOWNER. Notere o ka Lehulehu, Albany Co., N. Y. O na Hualae Akala maikai loa a Dr. Williams no na Kanaka Nananakea, e kuaia la ana ma na owili, a aia mawahe o ka wa-hi ka linaa paha. E loa no ma na wahi hana laau lapau apau, a i ole, e kaohila mai i ka Hui Laau Lapau a Dr. Williams, Schenectady, N. Y. 5 keneta no ke poe.

</